

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Udrag fra Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 407.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-moeller02val-shoot-idm140573401326928/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

- (Jeppe paa Bjarget I, 4). — *Blot adskilte ved et Bræt*. Denne Indretning fandtes endnu langt ind i Aarhundredet, især i visse jyske Egne, hvor Karle og Piger havde deres Senge staaende med et Bræddeskillerum mellem de mod hinanden vendte Hovedstykker, ofte i den samme Stue, hvor, som i Lægdsgaarden, Mand og Kone sov — *Det asketiske Munkesværmeri af tage sig en Sengesøster* (alm. »et Fruentimmer, som har Seng med et andet«, Mølbechs Ordbog) omtales i Holbergs Kirkehistorie som »en underlig Maade at katekisere paa for Fruentimmer«.
- 20 *Vise stjaalne Sager igen* (Junge a. S. 202). Herfor gives der mangfoldige Formler. (Ohrtr Trylleformler II, Nr. 915-975). — *Droen*, Holberg skriver: *Drolen* (splide mig o. lign.). Ordet er mulig en svækket Udtaleorm for *Trolden* (d. e. Troldene). — *Den sorte Skole* det Kursus i Manen og Signen, som Præsterne antoges at gennemgaa i den latinske Skole. Ordet er en Slags Oversættelse af det middelalderlige *nigromantia*, en Forvanskning af det græske *nekromanteia*, Dødebesværgelse. — *Fejefyr* Skærsilden (se I, 240). Ordet findes endnu i vestjyske Dialekter. At være eller komme »i Fejefyr« er ellers afløst af »i Fedtefadet«. — *Skørost* er oplagt Mælk (oldnordisk *skyr*). *Sød* (eller *rød*) *Vælling* er Sødsuppe.
- 21 *Hver Mand har en Kone d. v. s. to halve* se Junge a. S. S. 66, Troels Lund a. S. XII 224.
- 22 *Aa, tal med Kvinden* er den af Holberg i Jeppe paa Bjarget ukendte sjællandske Omtaleform for Gaardmandens Kone (Gaardkvinden). — *Uden at tage Hatten af* o. s. v. Hat brugtes kun til Stads og paa Rejse. — *Guds Fred*, udtalt Spre, var den Kommandes Hilsen. — *Fukssvaner* som hos Holberg (Jacob v. Tybo IV, 3).
- 23 *Pære*. Haandskriftets »Sommerpære« er mindre passende, da Situationen, som det ses af det følgende, tænkes at finde Sted ved Foraarstid.
- 24 *Lystning* eller *Illystring* var glatvævet, oftest sølvgraat Silketøj. Hertz (Dram. Værker, 83) skriver »Illystringsbaand«, Oehlenschläger (Poet. Skr. XXV, 124): »Damerne vare stift snørede i Lystningskjoler« — *Forandre dig igen*, rigtigt, da at forandre sig er at gifte sig. (Junge a. S. 66).